

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ

Анотація. Розробляється загальне забезпечення контролю за навчально-тренувальним процесом; визначаються проблеми, які необхідно вирішити в процесі спортивного тренування; особливо наголошуються проблеми раціонального застосування методів, засобів і методологічної техніки під час тренування спортсменів.

Ключові слова: тренувальний процес, спортивне тренування, «орган управління», об'єкт управління, навчально-тренувальний процес.

Актуальність. Тренування спортсмена – складний комплексний процес, кінцевою метою якого є досягнення певного стану організму спортсмена, що дасть можливість показувати високі спортивні результати.

У коло проблем, які необхідно вирішувати в процесі спортивного тренування, входять: визначення мети та часу, який потрібний для її вирішення; визначення конкретних завдань удосконалення спортсмена і підбір адекватних їм засобів і методів; побудова тренувального процесу, починаючи від комплексів окремих вправ і закінчуючи багаторічним плануванням; контроль за реакцією організму спортсмена на запропоновану роботу; постійна оцінка його функціональних можливостей; контроль за ефективністю тренувального процесу; орієнтація процесу тренування на підґрунті індивідуальної характеристики підготовленості спортсмена і його адаптованості до факторів впливу.

Зростання спортивних досягнень, конкуренція на міжнародній арені роблять зрозумілим прагнення фахівців до оптимізації тренувального процесу на підставі вимог наукового управління. Для оптимального управління необхідне чітке кількісне вираження структури тренуваності і змагальної діяльності, потім необхідно зазначити модель тренуваності і змагальної діяльності, вибраної як орієнтир на тому чи іншому етапі спортивного удосконалення. Наступним кроком є оцінка функціональних можливостей спортсмена, співставлення його індивідуальних даних з модельними і, виходячи з цього, визначення напрямку в роботі і шляхів досягнення заданого ефекту.

Далі здійснюється підбір засобів і методів тренування, які б сприяли досягненню запланованих результатів, розподіл цих засобів у часі – планування тренувального процесу, у разі необхідності його корекції:

- Характеристика структури тренуваності і змагальної діяльності.
- Визначення і характеристика моделі тренуваності і змагальної діяльності.
- Діагностика індивідуальних функціональних можливостей спортсмена.
- Співставлення індивідуальних даних з модельними.
- Визначення напрямків роботи і шляхів досягнення заданого ефекту.
- Підбір засобів і методів спортивного тренування.
- Планування тренувального процесу.
- Поетапне співставлення фактичних і планованих результатів.
- Планування корегуючих заходів.

Визначення мети і завдань тренувального процесу на конкретному етапі удосконалення спортсмена можливе лише на підставі чіткого уявлення того, які якості, здібності і який рівень їх розвитку необхідні кожному конкретному спортсмену для досягнення відповідних спортивних результатів.

Постійне збільшення кола методів, засобів і методичних прийомів висуває проблему їх раціонального поєднання у процесі тренування, що має вже безпосереднє відношення до планування спортивного тренування.

Слід підкреслити, що різні розділи такої складної системи, як спортивне тренування, вивчені непропорційно. Поряд з відносно глибокими і всебічними знаннями про той чи інший розділ існує значна кількість положень погано експериментально доведених, або базуються виключно на досвіді підготовки спортсменів високого класу. Така дисгармонія відчутно обмежує можливості використання отриманих знань з окремих питань. Тому при наявності великого фактичного матеріалу з різних розділів спортивного тренування, погано встановлені взаємозв'язки і відношення різних розділів, тобто вони функціонують самі собою, а не утворюють стрункої, злагодженої системи.

Першою умовою існування процесу управління є наявність у системі “органа управління” (того, хто управляє) та “об’єкта управління” (того, ким управляють), на зміну стану якого і спрямовують управляючі дії.

Необхідною складовою управління процесом підготовки, перш за все, є складання групових планів тренування на початкових етапах і індивідуальних на більш пізніх етапах. Тренування за загальними планами проводиться з максимально можливим урахуванням індивідуальних особливостей. План тренування повинен постійно адаптуватися залежно від функціональних можливостей та умов повсякденності, здоров’я, харчування спортсмена.

Постійне збалансування обсягу, інтенсивності, складності вправ, психічного напруження тренування співвідношення роботи і відпочинку (режимів тренування) зі станом та можливостями спортсмена і є головним в управлінні.

Певною мірою можна вважати, що планування відбиває теоретично-спрямовуючий аспект, а управління – організаційно-реалізаційний. Планування передбачає найефективніше функціонування навчально-тренувального процесу, з точки зору заданих критеріїв, на підставі всебічного врахування принципів, сучасних методів і форм навчання відповідно до певного контингенту.

Критерії ефективного планування – це ознаки, на підставі яких проводиться порівняльна оцінка можливих рішень (альтернатив) і обґрунтований вибір із найкращого.

Оптимальним можна вважати процес, який відповідає одночасно таким вимогам:

- зміст, структура і логіка функціонування процесу тренування забезпечують максимально ефективно і якісно вирішення освітніх, виховних, розвиваючих запитів суспільства;
- максимально враховуються індивідуальні можливості тих, хто навчається;
- поставлена мета досягається без збільшення часу у тренувальному та загальному режимі дня;
- відповідальність конкретним матеріально-технічним і методичним умовам.

Основними педагогічними засобами досягнення оптимізації навчально-тренувального процесу виступають:

- мотивація навчання, формування у тих, хто тренується, пізнавальних інтересів, обов’язків і відповідальності;

- підвищення та посилення цілеспрямованості, підвищення інформативності;
- збільшення темпів навчання;
- впровадження методів, форм активного навчання;
- розвиток навичок навчальної діяльності;
- розвиток використання нових технічних засобів навчання, комп'ютерної техніки.

Отже, необхідність управління виникає тільки тоді, коли перед навчально-тренувальним процесом ставиться мета не просто досягти позитивного результату, а максимального, тобто там, де є цілеспрямованість на максимальний кінцевий результат.

Список використаних джерел

1. Дубровский А.В. Роль физической культуры в совершенствовании умственной готовности к обучению и профессиональной деятельности // Теория и практика физической культуры. – 2002. – №12. – С. 2-5.
2. Дуркин П.К., Лебедева М.П. К решению проблемы формирования здорового образа жизни населения России // Теория и практика физической культуры. – 2002. – №8. – С. 2-5.
3. Зайцев Г.К. Физическое воспитание и спортивная подготовка: новые подходы: Методические рекомендации. – Л.: ЛГИУУ, 1991. – 24 с.
4. Иванов В. Фізична підготовка – процес тривалий і нелегкий // Народна армія. – 2000. – №184.
5. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы – СПб: Питер, 2000. 512 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
6. Шейченко В.А. Развитие научных взглядов о физической готовности человека до деятельности. – СПб.: ВИФК, 1996. – 371 с.

Annotation. General Provision of the educative-training process control are worked-out, problems to solve in the process of the sport-training defined problems of rational implementation of methods, means and methodological techniques during the sportsmen training are especially highlighted.

Keywords: training process, sporting training, «management organ», management object, educational-training process.

Отримано 7.10.2008 р.